

plk. Mgr. Kristýna Holubová, Ph.D.

Police Academy of the Czech Republic in Prague

Faculty of Security Management

Department of Crisis Management

Police Education and Training Department

holubova@polac.cz

ORCID: 0000-0001-9430-1880

Mgr. Lenka Jakubcová, Ph.D.

Police Academy of the Czech Republic in Prague

Faculty of Security Management

Department of Crisis Management

jakubcova@polac.cz

ORCID ID: 0000-0003-4166-0972

Mgr. Petr Klíma, MPA

Department of the Ministry of the Interior of the Czech Republic

Crime Prevention Department of the Ministry of the Interior of the Czech Republic

e-mail: petr.klima@mvcv.cz

ORCID 0000-0002-6005-2772

doc. Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D.

Criminal Police and Investigation Service Office

Central Analytics Department

oldrich.krulik@pcr.cz

ORCID 0000-0003-4048-5965

„Třetí pozice“ jako specifický aspekt sociálního a politického spektra některých států střední a východní Evropy

The “Third Position” as a Specific Aspect of the Social and Political Spectrum in Some Central and Eastern European Countries

Abstrakt

Článek se zabývá ideologickým fenoménem tzv. *třetí pozice*, jež představuje eklektickou syntézu krajně pravicových, levicových a jinak odlišných narativů (nacionalismus, antisemitismus, antikapitalismus, environmentalismus, duchovní konzervatismus atd.). *Třetí pozice* je autory vnímána jako subkultura působící na periferii politického spektra, jejímž cílem je redefinovat extremismus mimo tradiční pravo-levou dichotomii. Příspěvek mapuje projevy tohoto fenoménu ve vybraných zemích střední a východní Evropy (Polsko, Česká republika, Slovensko, Estonsko) a v postsovětském prostoru (Ukrajina, Ruská federace), kde je ideologicky interpretována v rámci širších hybridních strategií. Optikou bezpečnosti může být *třetí pozice* vnímána jako potenciální nositel destabilizujících narativů, které lze využít

k oslabení důvěry ve státní instituce, polarizaci společnosti a zpochybnění demokratických hodnot. Součástí činnosti alespoň některých ze souvisejících aktérů je šíření dezinformačních narativů, které slouží k manipulativnímu rámování sociálních konfliktů. Autoři propojují politologický a bezpečnostní rámec analýzy s využitím vybraných teoretických konceptů, přičemž upozorňují na potřebu systematického sledování tohoto jevu jako možného vektoru zahraničního vlivu.

Klíčová slova: třetí pozice, ideologické pozadí, extremismus, střední a východní Evropa.

Abstract

The article examines the ideological phenomenon of the so-called *third position*, which represents an eclectic synthesis of far-right, left-wing, and otherwise divergent narratives (nationalism, anti-Semitism, anti-capitalism, environmentalism, spiritual conservatism, etc.). The authors perceive the *third position* as a subculture operating on the periphery of the political spectrum that seeks to redefine extremism beyond the traditional right-left dichotomy. The paper maps the manifestations of this phenomenon in selected countries of Central and Eastern Europe (Poland, Czech Republic, Slovakia, Estonia) and in the post-Soviet space (Ukraine, Russian Federation), where it is ideologically interpreted within the framework of broader hybrid strategies. From a security perspective, the *third position* may be regarded as a potential vehicle for destabilising narratives that can be used to weaken trust in state institutions, deepen polarisation of the society and undermine democratic values. The activities of at least some of the actors involved include dissemination of disinformation narratives employed to manipulatively frame social conflicts. The authors connect the political science and security framework of the analysis through selected theoretical concepts, while drawing attention to the need for systematic monitoring of this phenomenon as a possible vector of foreign influence.

Keywords: third position, ideological background, extremism, Central and Eastern Europe.

Úvod

Třetí pozici, někdy také označovanou jako *národní anarchismus*, *národní syndikalismus* nebo *komunitarismus*, lze chápat jako ideologickou směs, která původně vznikla jako součást národní nebo nadnárodní komunikace mezi stoupenci krajní pravice několika západoevropských zemí.

Tento koncept, jakkoli neusazený, zahrnuje jak tradiční krajně pravicové narativy (nacionalismus, neonacismus, antisemitismus, protiimigrantská rétorika, popírání holocaustu nebo nadřazenost bílé rasy), tak levicové přístupy (podpora znárodnění nebo jiných forem přerozdělování bohatství) nebo jinak definované koncepty (rozsáhlá ochrana životního prostředí, novoromantické přesvědčení o „nezkaženém venkově“ nebo důraz na spiritualitu).

Velmi silným akcentem, který zde zaznívá, je údajná neagresivita konceptu (nevnučování vlastních postojů ostatním) a snaha prokázat životaschopnost takové

vize prostřednictvím zakládání soběstačných komun, oddělených od zbytku „dekadentního“ světa.¹

Nakolik stoupenci výše uvedeného konceptu bývají nezřídka spíše spojováni se zeměmi jako Spojené království, Francie, Německo či Itálie, v následujícím textu je snahou zaměřit se na země střední a východní Evropy, konkrétně Polsko, Slovensko, Českou republiku, Estonsko, Ukrajinu a Ruskou federaci. Na tomto místě je možné poznamenat, že autorský tým si klade za cíl postupně zmapovat i další státy Evropy či světa, včetně západoevropských zemí. Související procesy pak mohou postupně sloužit k ještě širšímu srovnání národních modelů, které lze charakterizovat jako *třetí pozici*.

Výběr sledované šestice zemí nebyl veden snahou o plné pokrytí celého prostoru střední a východní Evropy – jednalo se o indikativní zmapování přítomnosti a podoby projektů třetí pozice v různých politických, kulturních a bezpečnostních kontextech. Tato volba byla do určité míry záměrně provedena tak, aby byly zahrnuty státy, v nichž se fenomén třetí pozice vyskytuje v odlišných formách – jako politická strana, aktivistické hnutí, mediální projekt, ideologická platforma či digitální komunita. Cílem nebylo vytvořit jednotnou typologii, ale ukázat variabilitu projevu tohoto směru napříč regionem. Autoři si přitom kladou za cíl v budoucnu zmapovat i další projekty a příklady, které je možné za třetí pozici označit – například projekt *Lotyšsko na 1. místě (Latvija pirmajā vietā)* v Lotyšsku.

Obdobně tak přínosná se jeví snaha zmapovat koncept identitárního hnutí (které je v prostoru střední a východní Evropy viditelné jak v České republice, na Slovensku a v Estonsku, tak například ve Slovinsku: *Generacija identitete*). Ačkoli se jedná o významný prvek současné antisystémové krajiny v Evropě, nebyl do této studie zahrnut, jelikož by se tímto způsobem neúměrně rozšířil rozsah předkládaného textu.

Již v tomto bodě je možné zdůraznit, že některé ze zahrnutých států lze doslova vnímat jako místo, kde působí franšízy skupin z jiných mateřských zemí (Francie, Itálie). Internacionalismus je velmi viditelným aspektem této vize. Řada aktivistů doslova cestuje po Evropě, včetně účasti na větších demonstracích nebo pochodech.

Rozsah studie rovněž plně neumožňoval podat komplexní obraz *třetí pozice* ve všech vybraných zemích, a i proto autoři zvolili strategii otevřít ta témata, která byla při sledování vybraných států alespoň částečně komparovatelná. Kombinace širšího geografického záběru a různorodých proměnných – například vztahu ke spiritualitě, mobilizačním zdrojům či postoji k Ruské federaci umožnila identifikovat alespoň některé dílčí průsečíky, byť za cenu toho, že výsledky autorů nejsou vzhledem k limitovanému rozsahu studie detailnější. Primárním cílem proto nebylo vytvořit úplný a definitivní obraz třetí pozice v každé uvedené zemi, ale indikativně vymezit oblasti, v nichž je možné v budoucnu komparaci dále zpřesňovat a prohlubovat.

¹ Manifest národně-anarchistického hnutí. *Národně-anarchistické hnutí*, 18. 9. 2010.
http://www.national-anarchist.net/2010/09/national-anarchist-movement-manifesto_18.html

Nabízí se rovněž potenciál pro mezinárodně koordinovanou spolupráci bezpečnostní komunity s cílem nalézt a sdílet osvědčené postupy v oblasti prevence možných pokusů o dezinformace ze strany cizí moci.

Sekundární studie na zvolené téma a jejich omezení

Vzhledem ke konceptuální nejednoznačnosti a složitosti tématu se autoři snaží identifikovat a aplikovat vhodné sekundární analytické rámce a teoretické přístupy k fenoménu *třetí pozice* se specifickým zřetelem na přidružené projekty (politické strany, hnutí) v zemích střední a východní Evropy.

Teoretický koncept č. 1: Analýza sociálních sítí

Při hledání komplexnějšího teoretického rámce problematiky lze použít **Analýzu sociálních sítí**, zde se zaměřením na „bílý rasismus“ (meziorganizační struktury hnutí bílé rasy). Vazby mezi organizacemi, osobami a jejich internetovými stránkami lze považovat za vazby spřízněnosti, komunikace nebo potenciální koordinace. Koncept se jeví jako relativně decentralizovaný s více centry vlivu, ale bez ostrých rozdílů mezi frakcemi. Meziorganizační vazby jsou obecně (ne nutně ve vztahu ke *třetí pozici*) silnější mezi skupinami se zvláštním zájmem o vzájemné potvrzení své intelektuální legitimacy (například revizionisté holocaustu) nebo kulturní identity (například rasističtí skinheadi) – a slabší mezi skupinami soupeřícími o členy nebo voliče (typicky se jedná o politické strany). Síť je relativně izolovaná jak od mainstreamových konzervativců, tak od dalších extremistických skupin. Aspekt spirituality, s nímž operují stoupenci *třetí pozice*, se jeví jako omezený, zatímco xenofobní či neonacistické motivy jsou všudypřítomné.²

Teoretický koncept č. 2: Teorie sociálního hnutí

Teorie sociálního hnutí byla aplikována konkrétními autory zejména ve vztahu k jedné ze zemí sledovaných v tomto článku, Polsku. Od začátku 90. let XX. století se zde stupňovala homofobní rétorika a výrazně se zvýšil počet útoků na etnické a jiné menšiny. Teorie sloužila k zmapování kontextu protestních aktivit (včetně analýzy tisku) a následně nabídla konceptualizaci repertoáru extrémní pravice v Polsku v letech 1990 až 2013. Vzhledem k tomu, že některé skupiny se skládají pouze z hrstky jedinců, tito jedinci se mohou, jak teorie vnímá, snažit, hledat průniky s dalšími etablovanými společenskými či politickými proudy. Mohou tak být akcentovány agendy jako antifeminismus či protipotrátová agenda či negativní postoje k sexuálním menšinám. Vedle sebe stojí **konvenční proud**, který se snaží uspět v politické soutěži, a **konfrontační proud**, kde se ve sledovaných zemích zřejmě často ocitá *třetí pozice*, který není přímo zapojen do politické soutěže. V kontextu zmíněné teorie *třetí pozice* postrádá srozumitelnost pro širší spektrum veřejnosti a jejím vůdcům chybí organizační schopnosti.³

² BURRIS, Val; SMITH, Emery; STRAHM, Ann. White Supremacist Networks on the Internet. *Sociological Focus*, 2000, vol. 33, No. 2, pp. 215-235. <https://1url.cz/KrLgd>

³ PŁATEK, Daniel; PŁUCIENNICZAK, Piotr. Civil Society and Extreme-Right Collective Action in Poland 1990–2013. *Revue d'études comparatives Est-Ouest*, 2016, vol. 47, No. 4, pp. 117-146. <https://www.jstor.org/stable/27027096>

Teoretický koncept č. 3: Teorie mobilizace zdrojů a teorie politického procesu

V souvislosti s tématem je možné zmínit i potenciál využití **Teorie mobilizace zdrojů či teorie politického procesu**: Některá hnutí, názorové proudy, mohou být nositeli nových společenských a politických témat. Organizace, i zpočátku malé, pokud dokážou formulovat srozumitelnou racionální agendu a strukturované požadavky, mohou časem uspět – i když se soustředí na výslovně protestní agendu a negaci stávajícího statu quo. Tím se liší od platforem, které jsou impulzivní a nesystematické. Úspěch v sociálním diskurzu může být výsledkem úsilí charismatických a organizačně zdatných zástupců nebo schopnosti mobilizovat zdroje. Úspěch či neúspěch však může být i výsledkem náhody či jiných faktorů, které organizace nemůže přímo ovlivnit.⁴ Svou roli může sehrát i vnější faktor, například **průmyslově vytvořená propaganda**, součást hybridní akce, zde například motivované ambicí Ruské federace narušit situaci a jakýkoli elementární společenský konsenzus v co nejširším spektru zemí Evropy a světa. Typickým virtuálním tématem tohoto druhu je snaha vyvolat u části veřejnosti obavy z ohrožení tradiční rodiny ze strany LGBP+ aktivismu. Jistý potenciál se skrývá i v tématu potratů, které je kromě Polska typické například i pro některé aktivisty *třetí pozice* v Irsku – ve snaze „co nejvíce rozdělit společnost“.⁵

Metodologický přístup k tématu

V kontextu konkrétních zemí (případových studií) se autoři snaží zachytit určité klíčové proměnné, a to:

- a) Výskyt, potenciální vývojové milníky a indikativní charakteristiky jevu v daném státě.
- b) Postoj konkrétních názorových skupin nebo vůdců k „tradičním“ atributům extrémní pravice (rasismus atd.).
- c) Aspekty související s analýzou sociálních sítí, postoj konkrétních skupin nebo předáků ke spiritualitě.
- d) Aspekty související s teorií sociálního hnutí, sklon konkrétních skupin nebo předáků ke „konvencím“ (zapojení do politické soutěže) nebo ke „konfrontacím“ (odmítání politické soutěže).
- e) Aspekty související s teorií mobilizace zdrojů, respektive s teorií politického procesu (schopnost nastolování témat, která rozdělují společnost, včetně okrajových témat; schopnost tyto aspekty transformovat v témata celostátní mobilizace).
- f) Postoj jednotlivých názorových skupin nebo lídrů k Ruské federaci.

Období vývoje fenoménu *třetí pozice* ve sledovaných zemích není záměrně vymezeno příliš úzce. Samotný koncept *třetí pozice* se v západní a jižní Evropě objevuje již od 60. let 20. století, přičemž počátky výskytu platforem a stoupenců tohoto směru jsou v jednotlivých zemích střední a východní Evropy často

⁴ TARROW, Sidney. *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998, p. 20. ISBN 978-0-521-19890-5. <https://1url.cz/mrpQZ>

⁵ THOMPSON, Isobel. How Irish Anti-Abortion Activists Are Drawing on Brexit and Trump Campaigns to Influence Referendum. *Open Democracy*. 2. 5. 2018. <https://1url.cz/61klm>

nejednoznačné. Někteří autoři (zejména v případě Polska) v této souvislosti hovoří o 90. letech 20. století, případně se jedná o opakující se etapy růstu a ústupu, často svázané se vzestupem či slábnutím konkrétních politických předáků. V nejširším pojetí je proto ve vztahu ke střední a východní Evropě možné uvažovat o časovém rozpětí zhruba od roku 1990 do roku 2025. Autoři si jsou vědomi obtížnosti přesného podchycení této proměnné, přesto však usilují o předložení alespoň dílčího empirického rámce, na který budou moci případně navazovat další badatelé.

Není bez zajímavosti, že kromě akademických sekundárních studií se primární informace o zmíněném konceptu často nacházejí i na „bez záruky“ dostupných serverech, jako je Wikipedie, nebo na ideologicky koncipovaných portálech, jako je Metapedia či Altermedia.

Pozorování vztahující se k jednotlivým monitorovaným zemím

V následující kapitole je pozornost věnována šesti státům (případovým studiím) v rámci sledované oblasti, kde autoři identifikovali aktéry či „projekty“, které lze z různých úhlů pohledu zařadit mezi koncept *třetí pozice*.

Srovnání situace v těchto zemích podle specifických proměnných nebo teoretických konceptů je shrnuto v **tabulce č. 1**.

Polsko

Milníky vývoje a orientační charakteristiky fenoménu

Počátky přítomnosti zmíněného fenoménu v zemi je obtížné identifikovat. V Polsku se však každoročně v listopadu slaví státní svátek Den nezávislosti, který připomíná obnovení samostatného státu v roce 1918. Od listopadu 2009 až do současnosti, jako součást oficiálních oslav, prochází centrem Varšavy takzvaný Pochod nezávislosti. Jeho organizátory a účastníky jsou nacionalisté a příznivci extrémní pravice z Polska i ze zahraničí. Zejména v letech 2017 až 2019 se ve Varšavě ve velkém počtu objevovali zástupci evropské *třetí pozice*, včetně italské platformy *Nová síla [Forza Nuova]*, za osobní účasti jejího předáka Roberta FIOREHO. Ten Polsko a zdejší krajní pravici vnímá jako slibnou základnu pro myšlenky *třetí pozice* – s ohledem na silné postavení katolicismu a víru v nezkaženost venkova.⁶

Postoj k tradičním atributům extrémní pravice

Hranice mezi *třetí pozicí* a tradiční extrémní pravicí či nacionalisticko-populistickými pozicemi je obecně značně proměnlivá. Polsko v tomto ohledu není výjimkou. Určitým pojítkem mezi „obyčejnou“ extrémní pravicí a stoupenci *třetí pozice* byla a je oblast diváckého násilí (fotbalové chuligánství). Podle Anety DAWIDOWICZ (Univerzita Marie Curie- Skłodowské, Lublin) lze za reprezentanty národního extremismu v Polsku po roce 1989 považovat organizace, které obvykle splňují

⁶ Pochodu krajní praxe ve Varšavě se zúčastnilo 60 000 lidí. *Česká tisková kancelář*. 11. 11. 2017.

Varšavou prošly tisíce nacionalistů. *Lidové noviny*. 13. 11. 2017.

Bílá Evropa, čistá krev, zaznělo na pochodu ve Varšavě. *Aktuálně*. 13. 11. 2017. <https://1url.cz/r1tiC>

následující kritéria: 1) odmítnutí demokracie a konceptu občanské společnosti; 2) negace vývoje po roce 1989; 3) vnímání násilí jako legitimního prostředku k získání moci; 4) snaha o ne vždy specifikované společenské změny, respektive nový politický řád, který je považován za model, k němuž neexistuje alternativa; 5) přítomnost kontrakturních prvků v politickém myšlení; 6) důraz na katolicismus; 7) používání osobité a specifické slovní zásoby.⁷

Postoj ke spiritualitě

Sociologové, například Rafał PANKOWSKI (Collegium Civitas), se domnívají, že stoupenci extrémní pravice a *třetí pozice* v Polsku se označují za katolíky, ale tento aspekt používají pouze jako jakýsi identifikační znak, zejména v opozici vůči islámu. Někteří z těchto jedinců se poměrně výslovně definují jako novopohané nebo postkomunističtí ateisté.⁸

Sklon k zapojení se do politické soutěže

Možnost získat skutečný politický vliv ve volbách na místní, regionální, natož celostátní úrovni, nebyla pro tyto platformy dlouhodobě příliš pravděpodobná. Zároveň související aktéři již dlouho výslovně rezignovali na hledání voličské podpory. Situace se však změnila v kontextu projektu *Konfederace svoboda a nezávislost* [*Konfederacja Wolność i Niepodległość*], jejíž někteří představitelé alespoň rétoricky deklarují překryv s *třetí pozicí*. *Konfederace* uspěla jak v národních volbách v roce 2023 (více než 7 % podpory), tak i ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2024 (6 křesel). Je přitom třeba zdůraznit, že podpora *Konfederace*, která je sama o sobě konglomerátem až 18 subjektů, není automaticky podporou *třetí pozice* a/nebo extrémní pravice jako takové.

Potenciál pro celostátní mobilizaci

Na rozdíl od Spojeného království nebo Francie v dané subkultuře není snadné identifikovat mnoho myslitelů, kteří by produkovali záplavu tištěných nebo elektronických pojednání (obvykle ve formě kratších výstupů, zínů) nebo jiné obsáhlejší výstupy. Mezi témata, která jsou z pohledu společnosti potenciálně významná, lze zmínit odpor proti potratům nebo obecně antiliberální a antifeministické postoje.

Postoj k Ruské federaci

„Asi největším paradoxem polských nacionalistů je jejich proruský postoj. Ačkoli přímo nepodporují Rusko, sympatizují s jeho protizápadní propagandou a velmi často slouží jako „užiteční idioti“. Například šéf nacionalistické skupiny z varšavské čtvrti Grochów Damian BIENKO přiznal, že poté, co se zviditelnil, byl pozván na banket pořádaný ruským velvyslanectvím a procestoval půl Evropy na sponzorovaných zájezdech, během nichž mu ukazovali země přeplněné

⁷ DAWIDOWICZ, Aneta. Polityka społeczna w myśli politycznej narodowego odrodzenia polski, polskiej wspólnoty narodowej-polskiego stronnictwa narodowego i obozu narodowo-radykalnego. *Politeja*, 2014, vol. 10, No. 2/28, pp. 387-414. <https://1url.cz/zK7yz>

⁸ Polsko oslavuje svou nezávislost pravděpodobně největším pochodem extremistů. *Česká tisková kancelář*. 11. 11. 2017.

Svátku nezávislosti v Polsku se chopili fašisté. *Blesk*, 11. 11. 2017. <https://1url.cz/ZrLkZ>

*uprchlíky.*⁹ Symbolickým rozměrem tohoto aspektu je zapojení stoupenců *třetí pozice* v Polsku do ochrany památek Rudé armády v zemi. Narativ se zde soustředí na roli „Rusů“ nejen jako osvoboditelů, ale také jako garantů připojení území bývalého Německa k Polsku.¹⁰

Česká republika

Milníky vývoje a orientační charakteristiky fenoménu

V rámci České republiky je koncept *třetí pozice* relativně málo známý. Monitoring otevřených zdrojů k tomuto tématu poskytuje pouze zanedbatelný počet výsledků, většinou datovaných před rok 2002.

Téma je nicméně zmíněno ve Zprávě o extremismu z roku 1999, kde tento koncept reprezentovalo *Hnutí národního sjednocení, HNS*.¹¹ Tato organizace přitom svého času uváděla jen několik desítek členů a sympatizantů. V lednu 1999 se v Praze konal celostátní sjezd *HNS*, kde proběhla ideologická diskuse o dalším směřování a smyslu existence organizace. Diskuse vyústila v podporu zintenzivnění komunikace se zástupci tehdy převážně britské platformy *Mezinárodní třetí pozice*.¹²

Další oficiální zmínka o kontaktech domácí extremistické scény s osobami spojenými s *třetí pozicí* se vztahuje k roku 2001: „*Předseda nacionalistického sdružení Vlastenecká fronta Jan SKÁCEL se ohradil proti informacím o svém hnutí obsaženým ve Zprávě o extremismu v České republice v roce 2000. SKÁCEL... uvedl, že Ministerstvo vnitra České republiky... zveličuje jeho osobní kontakty se zahraničními extremisty a uvádí nepřesné informace o členské základně a místních organizacích Vlastenecké fronty. Skácel, který je členem Vlastenecké fronty od ledna 1999 a předsedou od dubna 2000, tvrdí, že se během této doby ani nesetkal s britskou Mezinárodní třetí pozicí, ani s Polským národním sdružením [Polska Wspólnota Narodowa] nebo jinou zahraniční extremistickou organizací...*“¹³

Po určitém, blíže neurčeném období poklesu používání příslušného termínu je možné zaznamenat jeho renesanci, byť stále relativně nevýznamnou (to platí zejména pro webové portály *Náš směr* a *Dělský potápěč*, zejména v letech 2014 nebo 2016/2017).¹⁴

Nejnovější vývoj (od února 2021) souvisí s projektem *Stavovský stát*. Související internetová a facebooková stránka zároveň jednak opakuje publikování manifestů z prostředí *třetí pozice* v zahraničí a jednak prakticky parazituje na aktivitách na okraji politického spektra, aniž by bylo jasné, zda se jich konkrétní

⁹ Varšava duněla nacionalismem. *Týden*. 18. 11. 2019.

Statisíce lidí oslavily v Polsku den nezávislosti pochodem. *Česká tisková kancelář*. 11. 11. 2018.

¹⁰ KRÓL, Aleksander. Kaliningrad's Island of Misfortunes — and Russian Offensive from Kaliningrad. *The Warsaw Institute Review*, 1. 5. 2018. <https://1url.cz/XJlhu>

¹¹ NOVÁKOVÁ, Eva. *Rasismus a xenofobie (bakalářská práce)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2006. http://is.muni.cz/th/104309/pedf_b/BP_rasismus_a_xenofobie.txt

¹² Hnutí národního sjednocení. *Twitter*; X, 15. 4. 2024. https://twitter.com/hns_first?lang=en

¹³ HRNÍČKO, Václav. Nacionalista Skácel odmítl údaje vnitra o Vlastenecké frontě. *Česká tisková kancelář*. 8. 9. 2001.

¹⁴ Franco G. Freda: Rozmetání systému. *Náš směr*. 5. 10. 2014. <https://1url.cz/vrLgD>

osoby (stoupenci *třetí pozice* v užším smyslu slova) skutečně účastní. Není ani zřejmé, které osoby lze do tohoto projektu započítat.

Postoj k tradičním atributům extrémní pravice

Po roce 2022 se mezi proudy, které prakticky kopírují narativy Ruské federace, objevila řada projektů v oblasti „radikálního populismu“, které doslova zaplavují prostor a bojují mezi sebou o voliče a příznivce. Pro profilaci podél linie *třetí pozice* není v tuto chvíli zřejmě příliš velký. Pro doplnění lze zmínit portál *Bratrství*, kde se v červnu 2010 objevil poměrně obsáhlý text popisující socioekonomický koncept „třetí cesty“ aplikovaný na Českou republiku (zde představenou jako stát po volebním vítězství Dělnické strany, která byla v únoru téhož roku soudně postavena mimo zákon). Je třeba poznamenat, že takové volby by byly posledními volbami navždy, a autor textu neuvažuje o tom, že by později mohly existovat další volby, které by tento model zneplatnily: *„Národní socialismus je něco mezi kapitalismem a socialismem... Každý bude vědět, že jeho plat závisí na prosperitě podniku, a proto se bude snažit pracovat co nejlépe po celou pracovní dobu a šetřit materiál a nástroje. Zaměstnanci se budou navzájem hlídat, aby se ujistili, že nikdo nelenoší a tím neškodí svým kolegům. Tím se dosáhne produktivity práce, která je v jiných socioekonomických systémech nemožná. Když člověk pracuje pro sebe, bude pracovat lépe, než když pracuje pro zaměstnavatele nebo pro stát. To je jasný fakt. Je známo, že předkapitalistické společenské systémy, jako bylo otroctví nebo feudalismus, se zhroutily, protože dělníci neměli žádný materiální zájem na výsledcích své práce. Proto byly tyto systémy nefunkční. V kapitalismu je situace lepší, ale v nacionálním socialismu, kde každý bude pracovat pro... sebe, materiální zájem dělníků, a tedy i produktivita práce, bude na úrovni, která je v kapitalistickém systému nedosažitelná.“*¹⁵

Mezi stoupenci krajně pravicových postojů v České republice však ve vztahu k *třetí pozici* převládají kritické komentáře:¹⁶

- Celý koncept je nerealistický a rozporuplný. Vyžaduje se jak centralizace, tak autonomie (aktivní obce a jednotlivci, omezení daní pro centrální orgány).
- Fungování systému, postaveného na apelech na etiku v jednotlivci, je nereálné. Nositelé této myšlenky nevědí, co chtějí, ani nevědí, jak toho dosáhnout.
- Není jasné, zda je stát pro lid, nebo lid pro stát. Pokud je za ideál považována rigidní diktatura, pak vlastně nezáleží na tom, zda je levicově, pravicově nebo dokonce nábožensky pojatá.
- Celá myšlenka je spíše levicová než (extrémně) pravicová. *„Mnoho pravičáků je ve skutečnosti levičáky až do morku kostí... Tito šílenci by rádi přetvořili společnost. Přisahají na pravicovost a zároveň jsou levičáctí až na půdu... Zdůrazňování anarchismu rozvrátí Evropu, dá prostor místním tyraniím, mafii, hobbesquiánskému vlčímu stavu a přivede Evropu na úroveň Somálska. Takové názory nepatří do 20. a 21. století. I kdyby anarchistické soběstačné komuny mohly fungovat, sotva by byly schopny provozovat nebo udržovat větší infrastrukturní projekty, jako jsou železnice nebo silnice... Mají v hlavách zmatek;*

¹⁵ Překročení onoho světa. *Bratrství*. 13. 6. 2010.

<https://sarmatia.wordpress.com/2010/06/13/transcending-the-beyond/>

¹⁶ Tamtéž.

*tyto plány jsou naprosto nereálné. Je nemožné kombinovat neslučitelné ideologie jako nacionalismus a anarchismus, nacismus a komunismus... Anarchismus je nereálný a nikdy nemůže fungovat dlouhodobě.*¹⁷

Postoj ke spiritualitě

Nejčastěji citovaný mluvčí Stavovského státu, Ladislav MALÝ, může být pseudonymem, naznačujícím spojení s křesťanstvím (odkaz na Ladislava MALÉHO, dobrodruha, který se označoval za katolického odbojáře a který byl v roce 1951 údajně zabit při přestřelce s komunistickou státní bezpečností – ačkoli podle jiných zdrojů se jednalo spíše o obětovaného kolaboranta).¹⁸ Lze také zmínit případ, který poněkud překvapivě spojuje situaci v Itálii a České republice. V lednu 2019 se v Corte di Campagna Magra, zhruba 14 kilometrů jižně od Verony, konal koncert neofašistických skupin k 50. výročí úmrtí Jana PALACHA. Záštitu nad akcí opakovaně potvrdily městské i provinční úřady. Na místní úrovni se na akci podílely strany *Síla Itálie [Forza Italia]*, *Bratři Itálie [Fratelli d'Italia]*, *Liga [Lega]* a dvě další místní občanské iniciativy. Hlavními organizátory akce byli člen místní rady Andrea BACCIGA, který se v roce 2018 profiloval jako odpůrce práva na potrat, a předseda hnutí *Nomos* Michele MARAI, který kandidoval za stranu *Nová síla* v místních volbách v roce 2008. Organizátoři 400 platících diváků o místě konání akce informovali jen krátce předem. PALACH byl na akci prezentován jako **nábožensky citlivá osoba**, mučedník protikomunistického odboje.¹⁹ Organizátoři původně předpokládali, že se akce bude konat ve Veroně, ale místní divadlo po negativní publicitě odmítlo pronajmout sál pět dní před akcí. Mnoho politiků z České republiky a zástupců italské levice vyjádřilo rozhořčení ohledně organizace akce. Pacifistická skupina *Hnutí nenásilí [Movimento Nonviolento]* a studentské spolky ve spolupráci s antifašisty, zejména seskupením *Národní asociace partyzánů Itálie [Associazione Nazionale Partisans d'Italia, ANPI]*, uspořádaly ve stejnou dobu konkurenční akci. BACCIGA k tomu uvedl: „Snažili se očernit koncert a hudební skupiny. Snažili se z PALACHA udělat mýtus komunistického odboje... Vynaložili energii na to, aby nám divadlo nakonec neposkytlo sál. Reprezentují přesně to, proti čemu PALACH bojoval.“²⁰

¹⁷ Překročení onoho světa. *Bratrství*. 13. 6. 2010.

<https://sarmatia.wordpress.com/2010/06/13/transcending-the-beyond/>

¹⁸ KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016. ISBN 978-80-7195-858-1.

Stavovský stát. *Facebook*, 4. 2. 2021. <https://www.facebook.com/stavovskystat.cz/>

Manifest mezinárodní třetí pozice. *Stavovský stát*. 6. 2. 2021. <https://stavovskystat.cz/treti-pozice-deklarace/>

¹⁹ Koncert italských neofašistů na památku Palacha se nakonec konal na venkově. *Aktuálně*. 20. 1. 2019. <https://1url.cz/L1LIL>

Neofašistický koncert na Palachovu památku v Itálii. *Týden*. 20. 1. 2019. <https://1url.cz/2rL3n>

Neofašisté v Itálii si připomněli Palacha koncertem na vesnici. *Blesk*. 20. 1. 2019. <https://1url.cz/lrL3c>

²⁰ LIŠKA, Luděk. Italský novinář, který psal o Palachovi a neofašistech, dostal ochranku. *Česká tisková kancelář*. 7. 2. 2019.

Koncert neofašistů věnovaný Palachovi bude, tvrdí organizátoři. *Česká tisková kancelář*. 16. 1. 2019.

Sklon k zapojení se do politické soutěže

Přesahy do reálné politiky a snahy o získání volební podpory pro projekty označitelné jako *třetí pozice* v rámci České republiky nebyly zaznamenány, nebo jsou v současnosti zcela marginální.

Potenciál pro celostátní mobilizaci

Aspekty tohoto typu nebyly zaznamenány. Celý koncept se snaží prezentovat jako kompromis (doslova *třetí cesta*) mezi údajně zprofanovanou tržní ekonomikou a rigidní státní regulací.

Postoj k Ruské federaci

Bezpečnostní komunita v České republice identifikuje *třetí pozici* jako okrajový, ale přesto potenciální vektor hybridního vlivu, zejména v kontextu geopolitického napětí. Podobně jako u ostatních nekonformních a nemainstreamových proudů není překvapením, že *Stavovský stát* a další projekty *třetí pozice* v České republice pozitivně vnímá Ruskou federaci a její životní podmínky.²¹ Je velmi pravděpodobné, že celá věc je „záložním projektem“ průmyslově vyráběné kremelské propagandy, motivované snahou, aby v kakofonii názorů každý našel pohled na svět, se kterým se dokáže ztotožnit; svou vlastní cestu, která člověka nakonec dovede k tomu, aby viděl svět optikou Kremlu.

Slovensko*Milníky vývoje a orientační charakteristiky fenoménu*

Projekt *Reconquista*, který se označuje za „průkopníka nové Evropy“, lze datovat rokem 2018, a to v podobě webových stránek a časopisu stejného jména. Podobně jako v České republice se jedná o zcela netransparentní aktivitu, s největší pravděpodobností bez skutečné členské základny. Celkově se také jeví jako „záložní projekt“ pro možné budoucí využití. „Pro nás není jiné východisko než začít boj o duši člověka, nového člověka. Nevnímáme svět černobíle; rozpoznáváme a zejména chápeme, že existuje i třetí strana mince... Východiska nacházíme v ideálech Třetí cesty a tzv. Nové pravice.“²²

Postoj k tradičním atributům extrémní pravice

Jedním z možných aspektů tématu je tzv. *identitarismus*, akcentovaný právě projektem *Reconquista* – podobně jako řada dalších témat, identifikovatelných jak jako extrémní pravice, tak i jako *třetí pozice* (včetně aspektů s různou intenzitou důrazu, jako je antiliberalismus, antiamerikanismus, nacionalismus, jazykový purismus, rasismus, antisemitismus). Portál vedle toho nezřídka přejímá vizuální estetiku *třetí pozice* z prostředí Francie. I z tohoto důvodu může být opět vnímán jako „záložní“ franšíza, čekající na využití, pokud po ní bude společenská a politická poptávka.

Italský novinář, který psal o Palachovi a neofašistech, dostal ochranku. *iDNES.cz*. 7. 2. 2019. <https://1url.cz/E1LIK>

²¹ LEPECHIN, Vladimír. Kdo jsou Putinovi nepřatelé v Rusku? *Dělský potápěč*. 4. 3. 2016. <https://deliandiver.org/putinovi-nepratele-v-rusku-kdo-jsou/>

²² O nás. *Reconquista.sk*. <https://www.reconquista.sk/o-nas/>

Postoj ke spiritualitě

Současnost je stoupenci tohoto konceptu vnímána jako doba duchovně vyprahlá nebo prázdná, jako doba, kdy již neplatí „tradiční hodnoty“. Tento aspekt silně rezonuje s oslavováním Slovenské republiky, která existovala v letech 1939 až 1944/1945 a byla blízkým spojencem nacistického Německa. Někteří z jejích představitelů, včetně prezidenta Josefa TISA, byli příslušníky katolického duchovenstva.²³

Sklon k zapojení se do politické soutěže

Aspekt volební angažovanosti stoupenců či lídrů *třetí pozice* (pokud vůbec existují) je v současnosti na Slovensku prakticky irelevantní, zejména s ohledem na existenci velkého počtu soupeřících krajně pravicových, prokremelských a populistických skupin. Ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2024 portál *Reconquista* podpořil kandidáty *Hnutí Republika*, které je možné v současnosti charakterizovat jako krajně pravicový a otevřeně prokremelský subjekt.²⁴

Potenciál pro celostátní mobilizaci

Viz výše, tento aspekt je v současnosti spíše virtuální. Kromě snah o „očistění slovenštiny od příměsí jiných jazyků“ či snahy o vytvoření skutečného národního státu (bez Maďarů, Romů a Židů) se jedná o velmi vágní glosy. Naopak projekt hovoří ve prospěch hledání kompromisu. Samotný koncept *Reconquisty* je tak obecný, že si do něho každý potenciální stoupenec může promítat vlastní odpůrce, proti kterým se vymezuje. „*Reconquista. Znovudobytí, znovuzískání ztraceného. Slovo, jehož význam se stává jedinou odpovědí, kterou můžeme reagovat na dekadentní realitu dneška... Pohrdáme politikou a minulostí, která ji dělí na pravici a levici. Ne, nejsme geopoliticky svázáni se Západem nebo Východem. Jsme Slováci, jsme Evropané. Naše úsilí je logickou reakcí na současnou situaci, úpadek vlastenecké scény, v důsledku toho zanedbávané vzdělávání, plný vliv neobolševiků, přílišnou ideologickou mělkost, povrchnost a neukotvenost. Chceme podpořit konstruktivní diskusi a přetvořit ji v takový názorový konsenzus, který bude schopen položit životaschopný metapolitický základ.*“²⁵

Postoj k Ruské federaci

Ruská federace je verbálně – alespoň v kontextu projektu *Reconquista* – terčem řady odsuzování (země se špatnými socio-ekonomickými podmínkami, kde bují multikulturalismus a staví se mešity). Jedná se do značné míry o podobný model

²³ Reconquista: Kultura nové Evropy. Facebook. <https://www.facebook.com/ReconquistaSK>
Reconquista. Telegram. <https://t.me/reconquitask>

²⁴ *Republika (Hnutí Republika)* v současném modelu vzniká v roce 2021 tak, že skupina někdejších členů *Lidové strany – Naše Slovensko* („Kotlebovci“) transformovala již existující, ale neaktivní politický subjekt *Hlas lidu* (2018 až 2021), navazující na *Hnutí za demokracii* (2002 až 2018). Tento postup byl zvolen proto, aby noví předáci nemuseli sbírat podpisy pro registraci nové politické strany. Jedná se tak o nový projekt, bez personální nebo těsnější ideové návaznosti na předchozí předáky, kteří pod jeho hlavičkou působili v letech 2002 až 2018.

Lukáš Kopáč. Nerd Online. <https://en.blbec.online/blb/224-lukas-kopac/zdielania>

²⁵ O nás. *Reconquista.sk*. <https://www.reconquista.sk/o-nas/>

jako *třetí pozice* na Ukrajině (někdy s použitím podobných nebo dokonce stejných článků). To nezdá se vést k narativu „ani Východ – ani Západ“, což může v konečném důsledku znamenat, že převládá Východ. Souběžně s tím však existují vyjádření ze strany lídrů hnutí *Republika*, tedy explicitně prokremelských aktérů, kteří se objevují i na stránkách projektu *Reconquista*.

Ukrajina

Milníky vývoje a indikativní charakteristiky fenoménu

Koncept *třetí pozice* svého času pravděpodobně nejvíce rezonoval s *Ukrajinskou národní stranou práce* [Українська Націонал-Трудова Партія, УНТП], která údajně existovala od roku 2005 do roku 2009 (její internetová prezentace však obsahuje příspěvky i z roku 2018).

Postoj k tradičním atributům extrémní pravice

Vizuální stránka *Ukrajinské národní strany práce*, včetně použití triády barev černá-červená-bílá, byla přinejmenším v minulosti podobná vizuálům ostatních představitelů extrémní pravice v Evropě. Představitelé strany otevřeně deklarovali svou přichylnost k antiliberalismu, antisemitismu, extrémnímu etno-nacionalismu a rasismu, nehledě na to, že se označují za *novou pravici*.²⁶

Postoj ke spiritualitě

Toto téma není příliš zdůrazňováno, nebo je vnímáno jako druhořadé, ve srovnání se zvýšeným nacionalismem a rasismem.

Sklon k zapojení se do politické soutěže

Aspekt *třetí pozice* je v současné době na Ukrajině zřejmě překonán a je obecně vnímán jako irelevantní. I v minulosti se jednalo o výrazně okrajovou myšlenku či politický trend. To však vůbec nebrání zmínkám o absurditě politické soutěže. Napětí mezi levicí a pravicí bývá interpretováno jako „divadlo pro obyčejný lid“.

Potenciál pro celostátní mobilizaci

Tato kategorie by mohla zahrnovat důraz na roli ukrajinštiny jako jediného národního jazyka.

Postoj k Ruské federaci

Portál *Ukrajinské národní strany práce* mimo jiné hovoří o potřebě donutit ruský mluvící obyvatelstvo k přechodu na ukrajinštinu. Objevují se zde i zmínky o tom, že Ruská federace je „ztracený případ“, země, kde v důsledku demografických

²⁶ Українська Націонал-Трудова Партія. <https://untp.org.ua>

Кріт: Українська Націонал-Трудова Партія. *Народний Оглядач*, 3. 4. 2006.

<https://www.ar25.org/article/krit-ukrayinska-nacional-trudova-partiya-dlya-okupacijnoyi-vlady-kozhen-svidomyy-ukrayinec>

КРАВЧЕНКО, Микола; Монограма «Національний Труд». *Цензор.нет, Блоги*. 5. 1. 2021. https://censor.net/ru/blogs/3240469/monograma_natsonalniyi_trud

trendů brzy převáží muslimské obyvatelstvo.²⁷ V souvislosti se současnou situací, kdy Moskva označuje celé státy či národy (nebo alespoň části jejich politické reprezentace) za fašistické či nacistické (aniž by se bral v úvahu propastný rozdíl mezi těmito jevy), lze zmínit situaci týkající se italských fašistů (často spojovaných se stranou *Nová síla*), bojujících na Donbase na straně odtrženeckých republik. „Kyjev [v roce 2018]... předal italským úřadům seznam 25 Italů, kteří od roku 2014 bojovali v řadách proruských separatistů. Seznam sestavila Služba bezpečnosti Ukrajiny. Italské úřady následně začaly případ vyšetřovat.“ Aby byla situace ještě více komplikovaná, na straně Ukrajiny bojovali další fašisté, respektive stoupenci *třetí pozice*, bez proruských resentimentů.²⁸

Ruská federace

Milníky vývoje a orientační charakteristiky fenoménu

V kontextu Ruské federace, pokud se jedná o *třetí pozici*, je nejčastěji zmiňován projekt *Národně-bolševická strana* [Национал-большевистская партия, *NBP*] (zakázaná v letech 2005 a 2007), respektive koncept známý jako *národní bolševismus*. Mezi zastánce tohoto světónázoru patří například Alexandr DUGIN, přední zastánce konceptu multipolárního světa (v této souvislosti označovaného jako svět bez hegemonie Spojených států amerických či „kolektivního Západu“).²⁹

S ohledem na možné vnímání *třetí pozice* jako kompromisního přístupu k určitým ideologickým postulátům je významná DUGINOVA vize „čtvrté politické teorie“, která podle něj nadčasovým přístupem překlenuje, neutralizuje a zastřešuje stávající přístupy: liberalismus, fašismus a komunismus. Není bez zajímavosti, že tato teorie – která je v praxi spíše proudem vysoce selektivních narativů – je podporována projekty v oblasti *třetí pozice* v Evropě i jinde ve světě.³⁰

DUGIN rovněž nepřekvapivě odsuzuje rozšiřování Severoatlantické aliance, včetně vize budování vojenských zařízení ve střední a východní Evropě.³¹ Naopak, odvolává se na tradice „dobrých rusko-německých vztahů“, které hlásali Arthur MOELLER VAN DEN BRUCK³² nebo Ernst JÜNGER, nebo alespoň požaduje gentlemanské rozdělení sfér vlivu mezi Evropou a Eurasíí.³³ Následující DUGINŮV citát je zajímavý nejen z pohledu současného vývoje na Ukrajině, ale také s ohledem na koncept neustálého srovnávání mezi Moskvou a Washingtonem, který lze vnímat jako „komplex méněcennosti“, a také jako vyjádření v tom smyslu, že rovnocenným rivalem Ruské federace jsou jen a pouze Spojené státy americké (a ostatní země světa mohou být pouze loutkami první nebo druhé supervelmoci; Čínská lidová

²⁷ Українська Націонал-Трудова Партія. <https://untp.org.ua>

²⁸ Policie zabavila italským extremistům raketa vzduch-vzduch. *Česká tisková kancelář*. 15. 7. 2019.

²⁹ Alexandr Dugin. *Eurasianist Archive*. <https://eurasianist-archive.com/alexander-dugin/>

³⁰ DUGIN, Alexander. *The Fourth Political Theory*. Moscow: Eurasian Movement, 2012. ISBN 978-5-903459-19-3. <https://1url.cz/51kC8>

³¹ *Evrázia*. <http://www.evrazia.info/>

³² KREBS, Gerhard. Moeller Van Den Bruck: Inventor of the Third Reich. *The American Political Science Review*. 1941, vol. 35, No. 6, pp. 1085–1105. <https://www.jstor.org/stable/1950548>

³³ DOLEJŠÍ, Karel. Alexander Geljevič Dugin: Filozofie války. *Britské listy*. 26. 5. 2006. <http://www.blisty.cz/art/28591.html>

republika se však v tomto hodnocení vůbec nezmiňuje): „*Národní bolševismus je doktrína, která se snaží sjednotit všechny antiliberální a anti-atlantické síly. Je to nástin teorie absolutní revoluce. Je to filozofická metoda, odpověď na postmoderní výzvu, je to něco politického, metafyzického a metapolitického zároveň. Národní bolševismus vyvábí svou vlastní ekonomickou vizi, která zahrnuje všechny ekonomické alternativy k liberálním konceptům... Rasa dnes nic neznamena. Rasismus musí být odmítnut. Všechny etnické skupiny ze všech zemí světa: společně proti liberalismu, Spojeným státům americkým, „Novému světovému řádu“. Spojené státy americké musí... zemřít*“.³⁴

Postoj k tradičním atributům extrémní pravice

Ve vztahu k údajnému nacismu na Ukrajině je zajímavé, že sám DUGIN identifikoval inspirativní postoje Otta a Georga STRASSERA, tedy snahy o syntézu nacismu a levicových pozic. Cokoli jiného než liberalismus, který je podle DUGINA sám o sobě zhoubný, si zaslouží pozornost a studium.³⁵ Anthony GREGOR (Berkeley University) se nicméně domnívá, že označování DUGINA za neofašistu není správné, protože nezohledňuje rozmanitost jeho koncepčních konstrukcí: „...*musí být nejen fašista, ale také bolševik, a také mystik, okultista, súfista, samuraj, Eurasijec, nový socialista a konzervativní revolucionář*“.³⁶ To jen podtrhuje zařazení tohoto autora mezi zástupce *třetí pozice*.

Postoj ke spiritualitě

DUGINOVA prohlášení se dotýkají i spirituálních otázek. Sám sebe popisuje jako představitele starověků (což je tradiční model pravoslaví, okořeněný možnými přesahy do novopohanství, mystiky a tradičních přírodních kultů, šamanismu). Ruskou federaci (Ruský svět) vnímá DUGIN a jeho společníci jako *katechon*, tedy sílu, která brání příchodu Antikrista. Tento aspekt studoval v Německu i Carl SCHMITT, který bývá rovněž vnímán jako osoba z prostředí *třetí pozice* – nicméně SCHMITT vnímal jako *katechon* církev jako takovou. Není bez zajímavosti, že internetové stránky s tímto názvem jsou esencí kremelské propagandy, spojované s mysticismem.³⁷

Sklon k zapojení se do politické soutěže

S ohledem na vnímání Ruské federace jako demokracie bez skutečné politické soutěže, jsou politické ambice této části myšlenkového proudu nebo osob s ním spojených irelevantní. Většina viditelných hlasatelů obdobných postojů, včetně DUGINA, je pro vládnoucí mikrokosmos nástrojem, nikoli však rovnocenným partnerem. Bez vazeb na vládnoucí kruhy, které by určovaly, jak široká společenská

³⁴ Rozhovor s Alexandrem Duginem. *Dělský potápěč*. 24. 6. 2009.

<https://deliandiver.org/2009/06/rozhovor-s-alexandrem-duginem.html>

³⁵ SHEKHOVTSOV, Anton. Aleksandr Dugin's Neo- Eurasianism and the Russian-Ukrainian War. *Religion Compass*. 2009, vol. 3, No. 3-4, pp. 697-716. DOI 10.1111/j.1749-8171.2009.00158.x. <https://1url.cz/orLgJ>

³⁶ UMLAUD, Andreas. Dugin Not a Fascist? A Debate with A. James Gregor. *Erwägen Wissen Ethik*. 2005, vol. 15-16, No. 3-4 (Januar), s. 424-429, 591-595; 566-572. <https://1url.cz/DrLFc>

³⁷ *Katehon*. <https://katehon.com/>

debata bude povolena, je jakékoli veřejné vystupování značně omezené. Koneckonců, okolnosti související s atentátem v srpnu 2022, kdy zahynula DUGINOVA dcera Darja Alexandrovna, mohou být předmětem spekulací.

Potenciál pro celostátní mobilizaci

Viz výše, nastolení jakéhokoli tématu v rámci společenské debaty vyžaduje určitou formu „schválení“ ze strany současných mocenských struktur. Stejně jako celá řada jiných komunikačních kanálů a modelů je pro vládnoucí kruhy možné využít kontext *třetí pozice* (včetně samotného DUGINA) k vypouštění komunikačních sond, které pak mohou následně být skutečně použity v širším měřítku. Například v červnu 2007 byl DUGIN, který cestoval na mezinárodní festival „Velké ruské slovo“ pořádaný ruskou obcí Krym, deportován z Ukrajiny. Jeho spory s tímto státem se tak dostaly do osobní roviny. Začátkem února 2014 označil situaci na Ukrajině za „*uhlazený neonacismus*“, namířený proti geostrategickým zájmům Moskvy. Vývoj po *Majdanu* podle jeho názoru povede k „*osvobozeneckému boji na Krymu a Donbasu a genocidě ruský mluvícího obyvatelstva v této oblasti Kyjevem. Moskva pak bude nucena oficiálně zasáhnout do konfliktu*“.³⁸ DUGIN své osobní problémy navíc často připisuje intrikám „kyjevských nacistů“ a ruských antipatriotů, kteří údajně dokonce zavinili ukončení jeho pracovního poměru na Moskevské státní univerzitě.

Postoj k Ruské federaci

Prokremelská vize světa je zde logicky automatická.

Estonsko

Milníky vývoje a orientační charakteristiky fenoménu

V březnu 2012 se *Estonské vlastenecké hnutí [Eesti Rahvuslik Liikumine, ERL]* sloučilo s *Lidovou unií [Eestimaa Rahvaliid]*, čímž vznikla *Konzervativní lidová strana Estonska [Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, EKRE]*. Podpora strany byla v prvních měsících omezená, ale poté začala stoupat. V letech 2019 až 2021 byla tato strana součástí vládní koalice.³⁹

Postoj k tradičním atributům extrémní pravice

Svémi sliby ohledně boje proti dekadenci, degeneraci a chudnutí „obyčejných lidí“ strana zjevně absorbovala jak tradiční neonacisty, tak i extrémní pravici jako takovou a dokázala oslovit další antiliberalní a antisocialistické, respektive nejširší tradicionalistické publikum. Ačkoli je strana euroskeptická, nepodporuje antiamerikanismus. „*Žádná politická strana v zemi nereprezentuje estonský lid, náš národní zájem ani tradiční hodnoty. Vláda jedná na základě pravicových a levicových liberálů – nebo socialistických myšlenek, že naši občané jsou pouze statistické jednotky nebo daňoví poplatníci, v lepším případě spotřebitelé. Nabízíme řešení voličům, kteří jsou unavení z toho, že jsou nuceni volit mezi Východem a Západem, levicí a pravicí.*“⁴⁰

³⁸ Je třeba nenávidět Západ. *Hlídací pes*. 17. 7. 2024. <https://1url.cz/n1kCI>

³⁹ *Eesti Konservatiivne Rahvaerakond*. <https://ekre.ee/>

⁴⁰ Uue nime saanud Rahvaliid. *Delphi.ee*. 24. 3. 2012. <https://1url.cz/p1kT6>

Postoj ke spiritualitě

Stranu lze charakterizovat jako protiislámskou, protimuslimskou, vyjadřující podporu Izraeli v jeho konfliktu s Palestinci a Araby obecně – jakkoli mnoha židovským organizacím se nelíbí propojení strany s tradicí Estonců bojujících proti Sovětskému svazu po boku nacistického Německa. Křesťanství je stranou zřejmě vnímáno především jako nástroj identity, respektive jako aspekt, který odlišuje „naše lidi“ od „těch ostatních“. ⁴¹

Sklon k zapojení se do politické soutěže

Ačkoli kořeny projektu sahají k nátlakové skupině z roku 2006, která se nesnažila o zapojení se do politické soutěže, nyní se jedná o projekt, který je ve vztahu ke konvenční politické soutěži velmi úspěšný. Kromě 11 křesel (původně se jednalo dokonce o 17 mandátů, ale poslanecký klub se po neúspěchu ve volbách do Evropského parlamentu rozdělil) v rámci 101členného národního parlamentu, se strana těší silnému postavení na úrovni obecních zastupitelstev. Strana dokonce vytvořila „pobočku“ ve Finsku.

Potenciál pro celostátní mobilizaci

Strana kromě svého rezervovaného postoje ke konceptu LGBT+ zdůrazňuje zapojení do celoevropského *identitářského hnutí*, údajně nového „národního obrození“ (spojovaného s konceptem *třetí pozice* ve Francii).

Postoj k Ruské federaci

Rozhodně nelze tvrdit, že strana spadá do prokremelského tábora, nicméně oslovuje voliče, kteří v řadě dalších zemí volí explicitně prokremelské projekty. Navíc po roce 2019 vzrostla podpora strany v ruskojazyčné komunitě Estonska, což je nicméně interpretováno jako důsledek postoje strany k otázkám sociální politiky, ale také jejím odporem k netradičním rodinným modelům či genderové sebeidentifikaci. ⁴² Strana také deklaruje potřebu omezit podporu Ukrajiny v současném konfliktu (či jakýchkoli jiných projektů na úkor „našich lidí“). Na druhou stranu u zrodu projektu stáli aktivisté, kteří se velmi silně vyjadřovali a dodnes vyjadřují proti prioritám Ruské federace a jsou Kremlm často označováni za neonacisty. ⁴³

Závěr

Ambice definovat se ve vztahu k existujícím ideologickým proudům a formulovat odlišný světový názor – respektive eklektické přivlastňování si subjektivně vnímaných výhodných prvků z existujících paradigmat, a zároveň ignorování jejich problematických aspektů – je fenomén starý jako samo moderní politické myšlení.

⁴¹ HOWELLS, Owen. A Return to Religious Extremism in Europe Politics? *Lossi* 36. 3. 1. 2021. <https://1url.cz/M1kTn>

⁴² JAKOBSON, Mari-Liis; KASEKAMP, Andres. The Impact of the Russia-Ukraine War on Right-Wing Populism in Estonia. In: *The Impacts of the Russian Invasion of Ukraine on Right-wing Populism in Europe*. IVALDI, Gilles; ZANKINA, Emilia eds. Brussels: European Center for Populism Studies. 2023. <https://doi.org/10.55271/rp0017>; <https://1url.cz/71kTY>

⁴³ JEJELEVICIUS, Linas. Estonia's Far-Right EKRE Party Should Not Be Written off. *Intellinews*. 3. 3. 2023. <https://1url.cz/n1kTc>

Ačkoli je koncept *třetí pozice* v současném diskurzu často považován za anachronický a zastíněný radikalizovanými formami populismu a tradičními variantami extrémní pravice, v posledních letech vykazuje známky oživení. Tento vývoj je do nezanedbatelné míry usnadněn aktivitami Ruské federace, která běžně poskytuje ideologickou či informační podporu nejen neonacistickým či fašistickým aktérům, ale prakticky jakékoli opoziční síle, která se staví proti euroatlantickému „mainstreamu“.

Artikulace a projevy *třetí pozice* se v jednotlivých národních kontextech značně liší a odrážejí strukturální, kulturní a historická specifika – nejen co se týče rozdílů mezi tzv. „starými“ a „novými“ členskými státy Evropské unie. Tento článek se zabýval srovnávacím mapováním jejího projevu v Polsku, České republice, na Slovensku, v Ruské federaci, na Ukrajině a v Estonsku.

Převládajícím leitmotivem v současné ideologické krajině je tendence nekonformních aktérů konsolidovat se – často pod strategickým vlivem nebo informační orchestrací Moskvy – spíše než se fragmentovat do okrajových diskusních enkláv. Tento trend je pozorovatelný například v Polsku, kde se zastánci *třetí pozice* přidali k proti-establishmentovému projektu *Konfederace*. V Estonsku se naopak aktérům působícím pod hlavičkou *třetí pozice* podařilo integrovat heterogenní segmenty voličů a dosáhnout měřitelný volební úspěch. Zda tyto projevy odrážejí skutečné ideologické zakotvení, nebo slouží pouze jako označení usnadňující budoucí politické aliance – je v mnoha případech druhořadé vzhledem k jejich funkční užitečnosti.

V rámci nových členských států Evropské unie – opět je to obzvláště patrné v Polsku a Estonsku – probíhá neustálé úsilí o identifikaci ideologických konvergenčních bodů s jinými diskurzivními formacemi, včetně tradičního katolicismu, odporu proti potratům (často chápaného jako antifeminismus), antiliberalismu, odporu vůči netradičním modelům genderové identity a obecného anti-establishmentového sentimentu. Pro části voličů otevřenou tomuto diskurzu se základním předpokladem jeví přijetí intenzivnějších etno-nacionalistických pozic.

Souběžně s rétorickou oslavou „nedotčené krajiny“ a apely na soběstačnost (na úrovni národního státu, obcí nebo rodin), existují také důkazy o nadnárodním propojení nebo alespoň symbolické komunikační výměně mezi zastánci *třetí pozice*, zejména na osách Itálie – Polsko a Česká republika nebo Francie – Slovensko.

Na Slovensku, v České republice a – mimo Evropskou unii – i na Ukrajině se *třetí pozice* často jeví jako latentní nebo rezervní (záložní) ideologický konstrukt, který by se potenciálně mohl aktivovat, pokud by se současní prokremelští aktéři stali „politicky nepoužitelnými“. Tato adaptivní flexibilita podtrhuje dlouhodobou hybridní strategii Ruské federace, která systematicky podporuje široké ideologické spektrum aktérů, včetně marginálních a až obskurních politických formací. Současný nedostatek vlivu těchto skupin nevylučuje jejich budoucí relevanci. Z tohoto pohledu představuje fragmentace sociální soudržnosti v cílových státech sama o sobě strategický cíl.

V rámci příspěvku byly využity tři teoreticko-metodologické koncepty, s cílem strukturovat pohled na fenomén *třetí pozice* (nejen) ve sledovaných státech. Analýza sociálních sítí poskytla pohled na organizační aspekty, ideologické průniky, respektive míru izolace těchto aktérů od „tradiční“ politiky, či s ohledem na další

extremistické proudy. Teorie sociálního hnutí umožnila detailněji porozumět tomu, jak se příslušné ideové proudy prosazovaly v konkrétních národních kontextech, respektive jak manévrují mezi konvenčním a konfrontačním přístupem k veřejnému prostoru. Teorie mobilizace zdrojů a teorie politického procesu pak akcentuje význam organizační kapacity, schopnosti formulovat srozumitelnou agendu a také roli externích faktorů, včetně vlivů hybridních operací. Díky této kombinaci bylo možné sledovat nejen rozdíly mezi zkoumanými státy, ale i nadstavbu vývoje v širším regionálním rámci.

Koncept studie kombinoval analýzu obsahu otevřených zdrojů a komparativní přístup. Autoři přitom využili vlastní, předem definovaný soubor proměnných, které umožnily porovnání manifestací konceptu *třetí pozice* v jednotlivých sledovaných státech. Těmito proměnnými byly (viz výše): Výskyt, milníky a charakteristiky jevu; překryvy s tradičními atributy extrémní pravice; aspekty, související s třemi teoreticko-metodologickými koncepty a postoj jednotlivých skupin či lídrů k Ruské federaci, včetně případné rezonance s narativy spojenými s hybridními operacemi. Autoři v tomto ohledu negenerují hodnotové soudy. O to více se zaměřují na sumarizaci a generování nadstavby ve vztahu k existujícím sekundárním odborným studiím k tématu. Stejně tak průnik mezi konceptem *třetí pozice* a problematikou hybridních hrozeb či informačních operací nevyplývá ze subjektivních předpokladů autorů, ale opět z existujících relevantních sekundárních zdrojů, případně se může jednat o vyjádření konkrétních předáků z prostředí mapované subkultury.

Související zjištění je proto vhodné chápat jako vodítko, které může sloužit jako empirický rámec pro další výzkum, nikoliv jako finální a vyčerpávající závěr.

Cílem studie nebyla pouhá kvantifikace jevu, ale především zachycení diskurzu *třetí pozice* z více perspektiv.

Autoři si zároveň uvědomují limity podmíněně explorativního charakteru studie, zejména pokud jde o rozsah dostupných dat a často symbolickou povahu jevu. Přesto tato metodologická kombinace umožnila postihnout *třetí pozici* jako fenomén, který se v jednotlivých zemích projevuje různorodě, ale vykazuje také společné vzorce.

I z tohoto důvodu je vhodné formulovat **doporučení** pro bezpečnostní komunity zainteresovaných zemí (aktuálně, listopad 2025, v praxi se to pravděpodobně týká především Polska, Ukrajiny a Estonska), aby subkultura *třetí pozice* byla, pokud možno monitorována jako potenciální vektor hybridního vlivu „nepřátelského zahraničního aktéra“. Tato ostražitost vyžaduje rovněž zahrnutí personálu ve veřejném sektoru, státní službě a ozbrojených bezpečnostních sborech, který může být zranitelný vůči sofistikované propagandě (a konkrétní osoby se mohou stát jejími objekty, nástroji, nebo dokonce šířiteli).

Tabulka č. 1: Porovnání některých proměnných z pohledu postoje aktérů (organizací, lidí), spadajících nebo potenciálně spadajících do subkultury třetí pozice.

Země	Obecná charakteristika názorového proudu	Vztah k „tradičním“ atributům extrémní pravice	Postoj ke spiritualitě	Sklon k zapojení se do politické soutěže	Potenciálně mobilizující témata	Postoj k Ruské federaci
Polsko (některé části Konfederace)	Jeden z možných specifických rozměrů v prostředí extrémní pravice v zemi. Postoje tohoto druhu lze vnímat jako součást širší anti-establishmentové subkultury, včetně možného zviditelnění v budoucnu.	Zde je značný překryv.	Rétorická orientace vůči katolicismu (proti-islámské postoje), v praxi se může jednat spíše o ateismus a novopohanství.	Skutečná politická soutěž byla dlouho vnímána jako druhořadá, prioritou byla spíše prezentace konkrétních osob, lidí. Situaci změnilo až zapojení na základě projektu Konfederace.	Může se jednat o témata jako vyhrocený ethnonacionalismus, antifeminismus a proti-potratovou agendu.	De facto podporující.
Česká republika (Stavovský stát)	Velmi omezený koncept, do kterého je v současnosti zapojeno zřejmě jen malé množství osob, doslova parazitujících na aktivitách jiných částí populisticko-extremistické subkultury.	Rétorický překryv zde existuje, nakolik skutečné aktivity je obtížné posoudit.	Pozitivní orientace vůči katolicismu, přinejmenším rétoricky.	Téma je obecně vnímáno jako okrajové, z pohledu zúčastněných osob jako netransparentní.	Tento aspekt je obtížné posoudit, platforma se prezentuje velmi omezeně, spíše jako kompromisní prostor pro osoby, které odmítají některé atributy extrémní pravice.	Podporující.
Slovensko (Reconquista)	Relativně omezený koncept, zřejmě jen malé množství osob, propojených s jinými částmi populisticko-extremistického spektra.	Existuje zde značný překryv.	Pozitivní orientace na katolicismus, oslava „kněžské republiky“ na Slovensku v letech 1939-1944/1945.	Téma je obecně vnímáno jako okrajové, případně se jedná o rétorickou podporu jiných projektů v oblasti extrémní pravice.	Může se například jednat o téma zvýšeného ethnonacionalismu.	Rétoricky ambivalentní, v praxi podporující.
Ukrajina (Ukrajinská národní strana práce)	Prakticky zaniklý koncept, překrytý jinými formami extremismu a radikalismu.	Existuje zde značný překryv.	Tento aspekt je spíše druhořadý, na pozadí kulturně-civilizačního vymezení vůči islámu.	Toto téma je obecně vnímáno jako překonané, v současnosti irelevantní a v kontextu dané země okrajové.	Může se například jednat o téma zvýšeného ethnonacionalismu.	V současné době je tento aspekt obtížné posoudit.
Ruská federace (Národně-bolševická strana atd.)	Součástí ideologické výbavy několika potenciálně vlivných řečníků s potenciálně značným ideologickým dosahem.	Tento aspekt je značně ambivalentní, vezmeme-li v úvahu absenci skutečné politické či ideologické konkurence v zemi.	Pozitivní orientace vzhledem k pravoslavi, respektive k jeho tradičním formám.	Politická konkurence ve státě je omezená a tento aspekt je irelevantní.	Nastolení témat pro oficiální společenskou nebo politickou diskusi je nemožné bez konsensu se státními strukturami. Téma je tedy irelevantní.	Z logiky věci automaticky podporující.
Estonsko (Konzervativní lidová strana Estonska)	Úspěšná součást současné politické scény, která dokázala absorbovat široké spektrum dalších, radikálních nebo potenciálně protisystémových aktérů a voličské podpory.	Dochází zde k určitému překrývání, jelikož se současní lídři snaží působit spíše jako stoupenci kompromisů.	Tento aspekt je v současné době spíše druhořadý.	Jedná se o velmi úspěšný projekt v rámci politické soutěže.	Celá řada témat, včetně ekonomického liberalismu a „ochrany tradičních hodnot“, což může být velmi plastická agenda.	Rétoricky spíše ne, v praxi probíhá spolupráce s prokremelskými projekty jinde v Evropě.

Poděkování

Autoři by rádi poděkovali Policejní akademii České republiky v Praze a Ministerstvu vnitra České republiky za podporu.

Článek je výstupem projektu č. VK01020187 s názvem „Odolnost příslušníků Policie České republiky vůči dezinformačním vlivům a možnosti posilování jejich rezistence prostřednictvím vzdělávání“. Tento projekt je realizován za finanční podpory Ministerstva vnitra České republiky, v rámci programu Otevřené výzvy v bezpečnostním výzkumu 2023-2029, Podprogramu 2 – Krizová připravenost bezpečnostních a záchranných sborů (OPSEC).

Použité zdroje

- Alexandr Dugin. *Eurasianist Archive*. <https://eurasianist-archive.com/alexander-dugin/>
- Bílá Evropa, čistá krev, zaznělo na pochodu ve Varšavě. *Aktuálně*. 13. 11. 2017. <https://1url.cz/r1tiC>
- BURRIS, Val; SMITH, Emery; STRAHM, Ann. White Supremacist Networks on the Internet. *Sociological Focus*. 2000, vol. 33, No. 2, pp. 215-235. <https://1url.cz/KrLgd>
- DAWIDOWICZ, Aneta. Polityka społeczna w myśli politycznej narodowego odrodzenia polski, polskiej wspólnoty narodowej-polskiego stronnictwa narodowego i obozu narodowo-radykalnego. *Politeja*. 2014, vol. 10, No. 2/28, pp. 387-414. <https://1url.cz/zK7yz>
- DOLEJŠÍ, Karel. Alexander Geljevič Dugin: Filozofie války. *Britské listy*. 26. 5. 2006. <http://www.blisty.cz/art/28591.html>
- DUGIN, Alexander. *The Fourth Political Theory*. Moscow: Eurasian Movement, 2012. ISBN 978-5-903459-19-3. <https://1url.cz/51kC8>
- Eesti Konservatiivne Rahvaerakond*. <https://ekre.ee/>
- Evrázia*. <http://www.evrazia.info/>
- FRANCO, G. Freda: Rozmetání systému. *Náš směr*. 5. 10. 2014. <https://1url.cz/vrLgD>
- Hnutí národního sjednocení. *Twitter*, X. 15. 4. 2024. https://twitter.com/hns_first?lang=en
- HOWELLS, Owen. A Return to Religious Extremism in Europe Politics? *Lossi* 36. 3. 1. 2021. <https://1url.cz/M1kTn>
- HRNÍČKO, Václav. Nacionalista Skácel odmítl údaje vnitra o Vlastenecké frontě. *Česká tisková kancelář*. 8. 9. 2001.
- Italský novinář, který psal o Palachovi a neofašistech, dostal ochranu. *iDNES.cz*. 7. 2. 2019. <https://1url.cz/E1LIK>
- JAKOBSON, Mari-Liis; KASEKAMP, Andres. The Impact of the Russia-Ukraine War on Right-Wing Populism in Estonia. In: *The Impacts of the Russian Invasion of Ukraine on Right-wing Populism in Europe*. IVALDI, Gilles; ZANKINA, Emilia eds. Brussels: European Center for Populism Studies. 2023. <https://doi.org/10.55271/rp0017>; <https://1url.cz/71kTY>
- Je třeba nenávidět Západ. *Hlídací pes*. 17. 7. 2024. <https://1url.cz/n1kCl>
- JEGELEVICIUS, Linas. Estonia's Far-Right EKRE Party Should Not Be Written off. *Intellinews*. 3. 3. 2023. <https://1url.cz/n1kTc>
- Katehon*. <https://katehon.com/>

- KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016. ISBN 978-80-7195-858-1.
- Koncert italských neofašistů na památku Palacha se nakonec konal na venkově. *Aktuálně*. 20. 1. 2019. <https://1url.cz/L1LIL>
- Koncert neofašistů věnovaný Palachovi bude, tvrdí organizátoři. *Česká tisková kancelář*. 16. 1. 2019.
- KREBS, Gerhard. Moeller Van Den Bruck: Inventor of the Third Reich. *The American Political Science Review*. 1941, vol. 35, No. 6, pp. 1085–1105. <https://www.jstor.org/stable/1950548>
- KRÓL, Aleksander. Kaliningrad's Island of Misfortunes — and Russian Offensive from Kaliningrad. *The Warsaw Institute Review*. 1. 5. 2018. <https://1url.cz/XJlhu>
- LEPECHIN, Vladimir. Kdo jsou Putinovi nepřatelé v Rusku? *Dělský potápěč*. 4. 3. 2016. <https://deliandiver.org/putinovi-nepratele-v-rusku-kdo-jsou/>
- LIŠKA, Luděk. Italský novinář, který psal o Palachovi a neofašistech, dostal ochranku. *Česká tisková kancelář*. 7. 2. 2019.
- Lukáš Kopáč. *Nerd Online*. <https://en.blbec.online/blb/224-lukas-kopac/zdielania>
- Manifest mezinárodní třetí pozice. *Stavovský stát*. 6. 2. 2021. <https://stavovskystat.cz/treti-pozice-deklarace/>
- Manifest národně-anarchistického hnutí. *Národně-anarchistické hnutí*. 18. 9. 2010. http://www.national-anarchist.net/2010/09/national-anarchist-movement-manifesto_18.html
- Neofašisté v Itálii si připomněli Palacha koncertem na vesnici. *Blesk*. 20. 1. 2019. <https://1url.cz/lrL3c>
- Neofašistický koncert na Palachovu památku v Itálii. *Týden*. 20. 1. 2019. <https://1url.cz/2rL3n>
- NOVÁKOVÁ, Eva. *Rasismus a xenofobie (bakalářská práce)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2006. http://is.muni.cz/th/104309/pedf_b/BP_rasismus_a_xenofobie.txt
- O nás. *Reconquista.sk*. <https://www.reconquista.sk/o-nas/>
- PŁATEK, Daniel; PŁUCIENNICZAK, Piotr. Civil Society and Extreme-Right Collective Action in Poland 1990–2013. *Revue d'études comparatives Est-Ouest*. 2016, vol. 47, No. 4, pp. 117-146. <https://www.jstor.org/stable/27027096>
- Pochodu krajní praxe ve Varšavě se zúčastnilo 60 000 lidí. *Česká tisková kancelář*. 11. 11. 2017.
- Policie zabavila italským extremistům raketa vzduch-vzduch. *Česká tisková kancelář*. 15. 7. 2019.
- Polsko oslavuje svou nezávislost pravděpodobně největším pochodem extremistů. *Česká tisková kancelář*. 11. 11. 2017.
- Překročení onoho světa. *Bratrství*. 13. 6. 2010. <https://sarmatia.wordpress.com/2010/06/13/transcending-the-beyond/>
- Reconquista. *Telegram*. <https://t.me/reconquitask>
- Reconquista: Kultura nové Evropy. *Facebook*. <https://www.facebook.com/ReconquistaSK>
- Rozhovor s Alexandrem Duginem. *Dělský potápěč*, 24. 6. 2009. <https://deliandiver.org/2009/06/rozhovor-s-alexandrem-duginem.html>

- SHEKHOVTSOV, Anton. Aleksandr Dugin's Neo- Eurasianism and the Russian-Ukrainian War. *Religion Compass*. 2009, vol. 3, No. 3-4, pp. 697-716. DOI 10.1111/j.1749-8171.2009.00158.x. <https://1url.cz/orLgj>
- Statisíce lidí oslavily v Polsku den nezávislosti pochodem. *Česká tisková kancelář*. 11. 11. 2018.
- Stavovský stát. *Facebook*. 4. 2. 2021. <https://www.facebook.com/stavovskystat.cz/>
- Svátku nezávislosti v Polsku se chopili fašisté. *Blesk*. 11. 11 2017. <https://1url.cz/ZrLkZ>
- TARROW, Sidney. *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998, p. 20. ISBN 978-0-521-19890-5. <https://1url.cz/mrpQZ>
- THOMPSON, Isobel. How Irish Anti-Abortion Activists Are Drawing on Brexit and Trump Campaigns to Influence Referendum. *Open Democracy*. 2. 5. 2018. <https://1url.cz/61klm>
- UMLAUD, Andreas. Dugin Not a Fascist? A Debate with A. James Gregor. *Erwägen Wissen Ethik*. 2005, vol. 15-16, No. 3-4 (Januar), S. 424-429, 591-595; 566-572. <https://1url.cz/DrLFc>
- Uue nime saanud Rahvaliid. *Delphi.ee*. 24. 3. 2012. <https://1url.cz/p1kT6>
- Varšava duněla nacionalismem. *Týden*. 18. 11. 2019.
- Varšavou prošly tisíce nacionalistů. *Lidové noviny*. 13. 11. 2017.
- КРАВЧЕНКО, Микола; Монограма «Національний Труд». *Цензор.нет, Блоги*. 5. 1. 2021. https://censor.net/ru/blogs/3240469/monograma_natsionalnyi_trud
- Кріт: Українська Націонал-Трудова Партія. *Народний Оглядач*. 3. 4. 2006. <https://www.ar25.org/article/krit-ukrayinska-nacional-trudova-partiya-dlya-okupaciyanoi-vlady-kozhen-svidomyy-ukrayinec>
- Українська Націонал-Трудова Партія. <https://untp.org.ua>

plk. Mgr. Kristýna Holubová, Ph.D. (*1977)

A graduate of the Faculty of Law of the Charles University in Prague. She works as the head of the Education Department of the Police Education and Training Unit of the Police of the Czech Republic. Concurrently, she holds an academic position at the Crisis Management Department of the Police Academy of the Czech Republic in Prague (specialising in security policy and international cooperation). She participated in the integration processes of the Czech Republic into the EU and Schengen cooperation. An author or co-author of a professional thesis and articles focused on topics of internal security, including manipulative information influence and the use of modern technologies.

Mgr. Lenka Jakubcová, Ph.D. (*1982)

A graduate of the Police Academy of the Czech Republic in Prague, where she held an academic position at the Department of Crisis Management since 2006. Since 2012, she has also been a lecturer at the Central European Management Institute. She focuses primarily on the topics of security and crisis management, population protection, and the integrated rescue system. Since January 2023, she has been the principal investigator of the project Resilience of Members of the Police of the Czech Republic to Disinformation Influences and Possibilities of Strengthening Their Resistance Through Education, VK01020187.

Mgr. Petr Klíma, MPA (*1967)

Between 2014 and 2019, the senior employee of the Department of Security Research and Police Training of the Ministry of the Interior of the Czech Republic. From 2019 until now, senior employee of the Crime Prevention Department of the Ministry of the Interior of the Czech Republic. Author and co-author of professional and popularization articles and conference contributions, especially on the topics of internal security and crime prevention.

doc. Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D. (*1975)

Between 2001 and 2009, an employee of the Security Policy Department of the Ministry of the Interior of the Czech Republic (counter-terrorism, anti-corruption measures). Between 2010 and 2020, an academic worker of the Police Academy of the Czech Republic in Prague. He currently works within the Department of Central Analysts of the Criminal Police and Investigation Service and also in other educational and research institutions. He is the author or co-author of several dozens of scholarly and popularising articles and chapters in monographs, primarily on topics of internal security.